

О. М. Лобач,
Національний університет “Києво-Могилянська академія”, м. Київ

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ЛІКВІДАТОРА НЕПЛАТОСПРОМОЖНОГО БАНКУ

У процедурі ліквідації банку ліквідатор є центральною фігурою, оскільки з дня свого призначення він перебирає на себе повноваження органів управління банку, його дії у відносинах з третіми особами розглядаються як дії самого банку. Те саме впливає із Закону України “Про господарські товариства”. Варто звернути увагу на правове регулювання цього інституту залежно від підстави ліквідації банку – в добровільному порядку з ініціативи власників банку, в примусовому порядку з ініціативи Національного банку України (у тому числі за заявою кредиторів). Законом України “Про банки і банківську діяльність” ліквідатор визначається як юридична або фізична особа, яка здійснює функції щодо припинення діяльності банку та задоволення вимог кредиторів, тобто здійснює процедуру припинення (ліквідації) функціонування банку як юридичної особи відповідно до положень цього закону. З такого визначення видно, що терміни “ліквідатор” та “ліквідація банку” застосовуються як при добровільній, так і примусовій ліквідації, тобто є універсальними. Разом з тим законом передбачено, що ліквідація банку з ініціативи власників здійснюється в порядку, передбаченому законодавством України про господарські товариства, з урахуванням особливостей, передбачених цим законом та за згодою Національного банку України. У зв’язку з цим постають питання: яке законодавство у даному разі є спеціальним – Закон про банки, який передбачає особливості, чи господарське законодавство, яке встановлює загальний порядок ліквідації банку – юридичної особи, та чи підлягає обов’язковій сертифікації Національним банком ліквідатор, що призначається загальними зборами банку? На наш погляд, відповіді на це запитання із закону отримати неможливо. Правовий статус ліквідатора регулюється ст. 76 та 90 закону і є подібним тимчасовому адміністратору з тих позицій, що він призначається регулятором внаслідок порушення банком банківського законодавства. Привертає увагу і те, що автори науково-практичного коментаря до Закону про банки коментують поняття “ліквідатор” саме в контексті відносин банківської неплатоспроможності. Такий підхід науковців нашою думкою про необхідність розмежування у законі про банки повноважень ліквідатора залежно від підстави ліквідації банку, чого цьому закону зараз бракує. Цей висновок, на наш погляд, підтверджується і наступним.

Примусова ліквідація відбувається на підставі договору про ліквідацію банку, який укладається між НБУ та призначеним ним ліквідатором. Особливість правовідносин, що виникають на підставі цього договору, полягає у тому, що ліквідатор, з одного боку, діє як сертифікований НБУ суб'єкт підприємницької діяльності, з іншого, за своїм статусом він прирівнюється до представника НБУ, який не лише контролюється останнім, а й знаходиться під його захистом – позови, подані проти ліквідатора, вважаються поданими проти НБУ. Представницький статус ліквідатора дає підстави для висновку про те, що законодавець у процедурі ліквідації неплатоспроможного банку певним чином ототожнює функції ліквідатора з функціями Національного банку як регулятора банківської діяльності. Очевидно, що такий представницький статус не може бути характерним для ліквідатора, призначеного власником.

Навіть короткий аналіз вказує на те, що правове поняття “ліквідатор банку”, його повноваження, порядок діяльності мають визначатися залежно від правової підстави ліквідації банку і не можуть бути тотожними. За чинного ж регулювання, виходячи із системного аналізу положень глави 16 Закону про банки, яка має узагальнену назву “Ліквідація банків”, таке ототожнення для добровільної та примусової ліквідації, на наш погляд, існує.

Лобач, О.М. Окремі проблемні аспекти правового регулювання інституту ліквідатора неплатоспроможного банку [Текст] / О.М. Лобач // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 травня 2011 р.): у 2 т. – Суми: УАБС НБУ, 2011. – Т. 2. – С. 66-67.